

A KASZINÓ

Hódmezővásárhely nagypolgárai 1845-ben alapították meg az úri kaszinót a különböző kulturális rendezvények céljára. (Fejérváry József (1929) *Vásárhely története családok tükrében*. Hódmezővásárhely. 61.o.) A 19. század végén új épület emelését is elhatározták – a kaszinó akkori elnöke, dr. Imre József 1897-ben pályázatot írt ki új épület tervezésére. A pályázatot Reppmann Gyula aradi építész nyerte. (Kaszinó-építés. Hód-Mező-Vásárhely. 1897. Szept. 30.: 3.o.) A terven a kaszinó elnöksége módosításokat kért, amit Reppmann el is végzett, azonban az épület költségei így megemelkedtek. 1899 januárjában a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet is megállapította, hogy a tervek az adott költségvetésen belül kivitelezhetetlenek, ezért Imre József pályázat nélkül megbízta Sándy Gyulát új tervek készítésével. (A kaszinó-építés. Hód-Mező-Vásárhely. 1899. Ápr. 27.: 3.o.) Imre József jól ismerte Sándyt, hiszen a Református Főgimnázium mellett ő tervezte – az Imre által vezetett – Szemkórház épületét is.

Az új kaszinó a főtér közvetlen szomszédságában, a híres Fekete Sas szállóval szemközi telken kapott helyet. A költségek erős behatároltsága miatt a teleknek alig több mint felét építhették be. Sándy egy L-alaprajzú épületet tervezett, melynek mindkét szára közel azonos hosszúságú; a fő szárny észak felé, a főtérre nézett, míg a mellékszárnya a telek belseje felé nyúlt. (Csongrád Megyei Levéltár Hódmezővásárhelyi Levéltára. Kiemelt építési tervek gyűjteménye. II 918/1902.) A két szárny hangsúlybeli különbségét az is mutatja, hogy az északi szárny jóval szélesebb, itt kapott ugyanis helyet a nagyterem, az olvasó, az ebédlő, valamint a társalgó és a könyvtár is. Ezzel szemben a nyugati szárnyban csupán kisebb, egymásba nyíló helyiségek vannak: a kamra, a konyha, a vendéglős szobája, a szárny végén pedig egy jégverem. Az északi szárnyban a helyiségek elrendezése szimmetrikus: a nyolcszögletű nagyterem egy-egy rövidebb oldalához csatlakozik a téglalap alaprajzú olvasó és ebédlő, egyik hosszabb oldalához pedig a társalgó. E tökéletes szimmetriát részben megtöri az ezekhez tapadó sok kisebb terem és előszoba. Az épületnek emelete egyáltalán nincs, a bejárat is egészen jelentéktelen helyen, az északi szárny véghomlokzatán nyílik.

A kaszinó főhomlokzata roppant díszes: nagyrészt ugyan téglából van, azonban a falsíkba különböző méretű és formájú mezőket sülyesztett, melyeket sgraffitto virágokkal díszített vakolat fed. A homlokzaton belül is különösen a középrizalit nagyon összetett, melyet a kettős fejezettel ellátott

pilaszterek tesznek igazán díszessé. A pilaszterek lábazata az övpárkány magasságában kezdődik: egyszerű, fogsoros díszű dór lábazatnak tűnnek. A pilaszterek törzse a homlokzathoz igazodóan téglalaborítású, alsó fejezete – mely a félkörös záródású nagy ablakok boltvállának magasságában helyezkedik el – azonban már faragott kő. A fejezet alsó részét hegyes fogsor díszíti, e fölött száron ülő mákgubók indulnak felfelé. A gubók fölött a pilaszterek folytatódnak, továbbra is téglalaborítású a törzsük, azonban egy-egy hosszukás mezőt sülyesztett beléjük Sándy. A mezőt egy keskeny, hosszú szárú virág díszíti. A pilaszterek valódi, összetett fejezetei csak ezután következnek: alsó részükön egy fogsoros díszű abakusz van, fölötté pedig egy kinyílt mákvirággal díszített fejezet ül. A pilaszterek a koronapárkánynál véget érnek, azonban azokon még egy-egy alacsonyabb pillér is áll, melyek tetején egy-egy gömb alakú, bimbóhoz hasonló csúcscsúsz ül. A pillérekön ülő gömb emlékeztet a romantikus zsinagógák pilléreire, keleties hatásúak. Közvetlen előképe azonban véleményem szerint Lechner Ödön Iparművészeti Múzeuma lehetett, amelynek sarokpillérein szintén csúcscsúsz el-

látott gömböcskék ülnek. A múzeum egyébként magára a homlokzatra, főleg a pilaszterekre is nagy hatással lehetett, ugyanis a múzeum pilasztereiben is megtalálhatóak a virágok és az összetett fejezet. A kaszinó két középső pilasztere egy számárhátives attikát fog közre, melynek alapformája szintén az Iparművészeti Múzeum attikáihoz hasonlít. A kaszinó a felsorolt díszítésekén kívül térrendszerében is közel áll az Iparművészeti Múzeumhoz: az alacsonyabb szárnyak között egy magas tetőzetű középrizalit áll, mely a hatszög három oldalával kiugrik a homlokzat síkjából. E hasonlóságok következtében tehát elképzelhető, hogy a hódmezővásárhelyi kaszinó egyik előképe Lechner Ödön Iparművészeti Múzeuma volt. Sándy jól ismerhette a múzeumot, hiszen azt az 1896-os millenniumi ünnepek keretében építették, és új, népies-keleties formái nagy visszhangot váltottak ki.

A kaszinó tehát bizonyos részleteiben kétségkívül hasonlít az Iparművészeti Múzeumhoz, de nem annyira merészen újító: Sándy jobban ragaszkodott a saját – korábbi épületein is látható – népies elemekkel vegyített, de historizáló stílusához.

Bodó Péter

Foto: HDK

A kaszinó főhomlokzata - 2011.

Vásárhelyi LÁTÓHATÁR • Helyismereti - Irodalmi - Művészeti folyóirat. II. évf. 5. szám 2011/1.

Kiadja: Hód-Biotech Kft. Hód Kiadó, HDK 6800 Hódmezővásárhely, Andrassy út 1. IV/41. **Felelős kiadó:** Fuchsz Máté ügyvezető • **Szerkesztőség:** Vásárhelyi Látóhatár Szerkesztősége 6800 Hódmezővásárhely, Andrassy út 1. IV/41. **E-mail:** benak.katalin@diplomakiado.hu. **Telefon:** + 36 20 280 2529 • **Főszerkesztő és tördelő:** Benák Katalin. Helyismereti szerkesztő: Borus Gábor. Irodalmi szerkesztő: Simon Ferenc. Művészeti vezető: Hézsó Ferenc. A szerkesztőség további tagjai: dr. Szabó Pál, Fülöpné Rákos Éva, Kovács István. Fotótechnika: Gaál Györgyi. Nyelvi lektorok: Petróczi Sándorné és dr. Lázárné Megyeri Zita. • **Nyomda:** Szoliter Nyomda, Hódmezővásárhely, Benkő István nyomda vezető 5-13/2011. • **Megjelenik:** negyedévente. • **Megrendelhető:** Vásárhelyi Látóhatár Szerkesztősége 6800 Hódmezővásárhely, Andrassy út 1. IV/41. **E-mail:** benak.katalin@diplomakiado.hu. **Átutalással:** Raiffeisen Bank Rt. 12067008-00149806-00100007 • Minden jog fenntartva. ©Vásárhelyi Látóhatár. • **HU ISSN** 2061-8182 • **Ny.t.** 163/0239/2/2010. • **Első közlés,** elektronikus formátumú kéziratos fogadunk, mely tartalmáért a szerző vállal felelősséget. • **Adatvédelmi nyilatkozatunk** megtekinthető a www.diplomakiado.hu oldalon. • **A címloldal a szegedi Tömörkény Művészeti Gimnázium 12. grafikus osztály terve alapján készült.**